

**Till Stiftsstyrelsen
Stockholms stift**

Yttrande över stiftsstyrelsens utredning om *Den framtida församlings- och pastoratsindelningen på Norrmalm inklusive Gamla stan*

Inför det beslut som skall fattas av stiftsstyrelsen senast i december 2016 framför S:t Matteus församling följande synpunkter på underlaget till stiftsstyrelsens utredning.

S:t Matteus kyrkofullmäktige avstyrker utredningens förslag till beslut om indelningsändring.

Värderingar

Vid samrådsmötet 5 april lämnade församlingens kyrkoråd ett yttrande över samrådsmaterialet daterat 160114. Vi vände oss då mot fem punkter som utredningen menade var de främsta argumenten och målen för en framtida indelningsändring. Med förvåning ser kyrkorådet att utredningen daterad 160504 inte på något sätt tagit till sig av den framförda kritiken utan använder sig av samma argument som tidigare. På sidorna 87-121 använder man samma värderingar och för ett resonemang där de olika alternativen genom "en enkel bedömningsmodell värderas". De värderingar som ligger till grund för bedömning av alternativen är inte med självklarhet de enda möjliga. De församlingar vi talar om är idag inte dysfunktionella.

Effektivitet

Utredningen utgår från att en stor organisation är effektivare än en liten. Stora organisationer behöver indelas i mindre enheter med mellanchefer. Något som utredningen också anser. Det innebär längre beslutsvägar och ökade kostnader. De nybildade enheterna under en nybildad församling behöver också stödfunktioner.

Förtroendevalda

På sidan 112 i utredningen, beskrivs en sammanställning av erfarenheter från Linköpings stift där man sett vissa fördelar och vissa nackdelar med ett "storpastorat". Nackdelarna är i huvudsak relaterade till förtroendemannaorganisationen. Man har bland annat sett att det blivit svårare att rekrytera förtroendevalda och att beslutsorgan på mellannivå känt sig vingklippta. Det är invändningar som vi behöver ta på stort allvar i en tid då människor som engagerar sig behöver känna att det de gör är meningsfullt men inte alltför krävande. De frågor ett kyrkoråd i ett "storpastorat" har att hantera kräver mycket kompetenta och tillgängliga förtroendevalda som behöver stötta av en kanslifunktion. Kostnaderna för denna funktion kommer att öka.

Ny organisation tar tid

I utredningen säger man att det inte ankommer på stiftsstyrelsen att fatta beslut om den interna organisationen, hur församlingarna eller pastoratet väljer att organisera sig säger man inget om.

Det troliga är att en ny organisation kommer att behöva tid på sig för att fungera. Man kommer att tappa "styrfart". För S:t Matteus del är detta mycket olyckligt då det snart tillkommer ett bostadsområde med omkring 10 000 boende som vi önskar vända oss till. Församlingen vill använda sin tid till dessa nyinflyttade mer än att diskutera organisationsfrågor.

Närhet

Utredningen förutsätter att man i en ny organisation kommer att leda verksamheten så att personalresurser tas i bruk i samtliga delar av den nya enheten. Närheten till dem vi är satta att bemöta försvinner då och personalens engagemang kommer att splittras vilket inte är bra. Det gemensamma kansliet kommer att vara mindre engagerad i församlingsverksamheten och kommer långt ifrån övriga anställda och församlingsbor.

Blir församlingen för stor tenderar man att tappa närhet, och att vara "kyrkan mitt i byn" är oerhört viktigt. Församlingen är positiv till att vara den församling vi är, lagom stor, med närhet till församlingsborna. Beträffande ledningsfunktionen är det också väsentligt med närhet. I en så stor församling som föreslås skulle avståndet både geografiskt och psykologiskt kunna bli besvärande, en erfarenhet som omvittnas av medarbetare i stora förortsförsamlingar.

Församlingens inställning är känd

Församlingens anställda har också tagit del av utredningen. Det råder full enighet i kyrkorådet inklusive kyrkoherden och bland de anställda om att avstyrka samtliga förslag till sammanslagning, likaså förändrade församlingsgränser och förändrad organisation av beslutsnivåerna.

Det bör noteras att det i utredningen hänvisas till att någon sammanslagning av alla församlingar på Södermalm respektive Östermalm inte är aktuella, då församlingarna där inte är intresserade av detta. Det förefaller då märkligt att samma logik inte gäller för församlingarna på Norrmalm, när man dessutom i kansliledningens direktiv uttryckt att en ändrad indelning omfattande samtliga församlingar på Norrmalm förutsätter att församlingarna frivilligt är med på indelningen. Det torde ha framgått mycket tydligt vid det samråd som hölls att de berörda församlingarna på Norrmalm är negativa till stiftsstyrelsens förslag till indelningsändring. S:t Matteus församling har haft samma hållning i frågan under många år, så församlingens inställning är känd för stiftsstyrelsen. Detta framgår inte minst av Svenska kyrkans överklagandenämnds beslut 7/2009, där nämnden anförde bl.a. följande: "Det framgår att S:t Matteus församling på ett tidigt stadium uttryckt att man motsatte sig indelningsändring enligt stiftsstyrelsens förslag" samt att en anledning till att stiftsstyrelsen den gången inte genomförde något samråd, trots att regelverket föreskriver ett sådant, var "eftersom man uppenbarligen sett det som meningslöst då man kände till S:t Matteus uppfattning i frågan".

Barnkonsekvensanalys

Församlingens barnkonsekvensanalys utmynnar i att alla tänkbara organisationsformer kommer att ha barnen i fokus. Men blir det långt mellan den enskilde församlingsbon och ledningen i en framtida organisationsförändring kommer det inte att bli lättare för barn och ungdomar att göra sig hörda och bli lyssnade på. Barnen och ungdomarna är inte kyrkans framtid utan de är vårt nu. Att sitta ner och samtala med kyrkoherde eller kyrkorådets ledamöter är lättare i mindre enheter. En mer omfattande analys har inte gjorts. Församlingens farhåga är att verksamheten för barn kommer centraliseras till några få platser i storpastoratet.

Samrådet var negativ till utredningen

Enligt 37 kap. 8 § i kyrkoordningen ska stiftsstyrelsen i ett ärende om ändrad församlings- eller pastoratsindelning göra den utredning som behövs. Det kan ifrågasättas om utredningen för närvarande uppfyller det krav kyrkoordningen ställer. Om stiftsstyrelsen för närvarande förespråkar endast två av alla de alternativ som utredningen redogör för bör man renodla materialet till att gälla enbart dessa två alternativ. Likaså kan ifrågasättas om ett samråd i egentlig mening ägt rum, ett samråd som tydligt behandlat föreslagna alternativ. Vid det samråd som kallats till, avhandlades enbart synpunkter om utredningens brister och inte sakfrågan i sig, nämligen stiftsstyrelsens slutliga förslag.

Det är också märkligt hur direktiven för utredningen har förändrats. I stiftsstyrelsens inriktningsbeslut från den 23 mars 2015 sägs att "den fortsatta dialogen ska präglas av öppenhet, dialog och transparens" samt att det fortsatta arbetet "i första hand ska fokuseras på indelningsändringar som berör delar av Norrmalm inklusive domkyrkoförsamlingen" (se s. 9 f. i utredningen). När arbetsutskottet sedan behandlade frågan en månad senare sägs att "det finns behov av att vidare utreda om domkyrkoförsamlingen ska ingå i ett större ekonomiskt sammanhang med församlingarna på Norrmalm eller eventuellt med församlingarna på Södermalm till 2018, eller om det finns anledning att eventuellt dela domkyrkoförsamlingen i två delar /.../ som var och en sedan förs till Norrmalm respektive Södermalm. Vidare framkom att behovet av att arbeta vidare med församlings- och pastoratsindelningen på Norrmalm främst berör Gustav Vasa och Adolf Fredriks församlingar". Det talas om att ta fram en ny tidsplan med sikte på såväl 2018 som 2022.

De förtroendevalda i stiftsstyrelsen och dess arbetsutskott beslutade alltså att arbetet med eventuella indelningsändringar enbart skulle avse delar av Norrmalm. När sedan kansliledningen får i uppdrag att utarbeta förslag till direktiv för det fortsatta utredningsarbetet "i enlighet med det anförda", alltså i enlighet med vad arbetsutskottet anfört, väljer kansliledningen att gå långt utöver det som arbetsutskottet har beslutat. Det sägs att stiftskansliets team för indelning och tillsyn i första hand ska arbeta vidare med att bereda ett förslag till ändrad indelning som i första hand omfattar samtliga församlingar på Norrmalm från den 1 januari 2018. Här bör noteras att det de förtroendevalda beslutat (åtminstone enligt utredningens redogörelse) var indelningsändringar som berörde främst domkyrkoförsamlingen men även Gustav Vasa och Adolf Fredriks församlingar samt att en tidsplan skulle tas fram med sikte på såväl 2018 som 2022. Det är först i andra hand som kansliledningens direktiv säger att teamet ska bereda ett förslag till ändrad indelning som gäller Gustav Vasa och Adolf Fredriks församlingar samt domkyrkoförsamlingen, och det enbart från den 1 januari 2018.

Frivillighet

I kansliledningens direktiv sägs vidare att en lösning som omfattar samtliga församlingar på Norrmalm från den 1 januari 2018 "förutsätter att församlingarna frivilligt är med på indelningen".

Det är tydligt att kansliledningen har gått utöver vad de förtroendevalda har beslutat. Sedan har inte heller kansliledningens direktiv följts. I kansliledningens direktiv sägs uttryckligen att en lösning omfattande samtliga församlingar förutsätter att församlingarna frivilligt är med på indelningen. När församlingarna på Norrmalm ställer sig negativa till de alternativa förändringar av indelningen som har presenterats väljer man ändå att från stiftsstyrelsens sida gå vidare med de två förslag som är mest långtgående: Indelningsändringar som antingen gör alla församlingar på Norrmalm till en enda församling eller till ett enda pastorat, och det fr.o.m. den 1 januari 2018.

Överklagandenämnden

Av ovan nämnda beslut från Svenska kyrkans överklagandenämnd framgår även följande. Bakgrunden till att beslut om indelningsändringar ska föregås av samråd med berörda församlingar m.fl. ”är att strukturförändringarna bör genomföras i största möjliga samförstånd och på ett sådant sätt att det lokala engagemanget bevaras”. Detta framgår även av förarbetena till kyrkoordningen. Vikten av samförstånd betonas således både av dåvarande Centralstyrelsen vid kyrkoordningens tillkomst och av Svenska kyrkans överklagandenämnd. Detta verkar dock inte stiftsstyrelsen ta någon hänsyn till.

I beslutet nämner Svenska kyrkans överklagandenämnd att det kan övervägas att protokollföra samråden. Det kan ifrågasättas varför stiftsstyrelsen inte valde att protokollföra det samråd som ägde rum den 5 april 2016 och varför inte ens minnesanteckningar eller liknande har kommunicerats med berörda enheter efter samrådet.

Församlingen är den primära enheten

Vidare kan följande sägas. Svenska kyrkan framträder lokalt som en församling. Denna är den primära enheten inom kyrkan (se inledningen till andra avdelningen i kyrkoordningen). Det stiftsstyrelsen nu vill skapa är antingen en enda församling eller ett enda pastorat med 70 000 invånare och 40 000 kyrkotillhöriga. Detta torde vara lågt räknat, med tanke på den nya Hagastaden. På dessa (minst) 40 000 tillhöriga skulle det enligt förslaget finnas en kyrkoherde, ett kyrkofullmäktige och ett kyrkoråd, oavsett om det är frågan om en församling eller ett pastorat. Vägen från den enskilde medlemmen till de förtroendevalda alternativt till kyrkoherden blir således mycket längre än idag. Möjligheterna för den enskilde att påverka församlingens/pastoratets beslut minskar också betydligt. Även om det i pastoratsförslaget skulle finnas församlingsråd är församlingsrådets inflytande mycket litet och de frågor de har rådighet över mycket begränsat. Församlingsrådets roll är också omdiskuterad och under översyn, se nedan.

Stiftsstyrelsen anför i sin utredning att delar av det tredje församlingskriteriet, alltså att det i en församling ska finnas personer som fullgör uppdragen som förtroendevalda i församlingen (se 37 kap. 3 § 3 p. i kyrkoordningen), inte uppfylls i S:t Matteus församling m.fl.

Stiftsstyrelsen menar att då det finns vakanta mandat i kyrkofullmäktige så innebär detta att man har för få personer som är beredda att åta sig förtroendeuppdragen i församlingen. Detta är dock en sanning med modifikation. En nomineringsgrupp som fick många röster hade färre kandidater på listan än det antal mandat gruppen fick. Det finns dock personer som är villiga att fullgöra uppdraget som förtroendevalda i församlingen och som står på andra nomineringsgruppers listor. Kandidaterna på listorna är betydligt fler än antalet mandat i kyrkofullmäktige.

Utvärdering av strukturreformen

Något som borde leda till att man åtminstone avvaktar frågan om en indelningsändring är det faktum att den strukturreform som trädde i kraft den 1 januari 2014 är omdiskuterad och delvis under utredning. 2015 års kyrkomöte beslutade om genomförandet av en analys av strukturreformens konsekvenser. Särskilt fokus läggs på församlingsråden. Målet är att kyrkomötesuppdraget slutrapporteras till kyrkomötet 2017.

Det kan i sammanhanget nämnas att Organisationsutskottet i ett annat betänkande från samma år, O 2015:8, talar om vikten av att stiften utvärderar och analyserar genomförda indelningsändringar. Utskottet anförde bl.a. följande: ”Eftersom ändringar i indelningen alltid medför faktiska förändringar i de församlingar och pastorat som berörs, är det enligt utskottets mening mycket viktigt att stiftsstyrelsen i sin tillsyns- och främjanderoll utvärderar och analyserar vad gjorda förändringar inneburit. Inte minst är tillsyn gällande de anställdas arbetsmiljö och de förtroendevaldas roll samt församlingarnas upplevelser av gjorda förändringar viktig. Det handlar ytterst om att kontinuerligt följa huruvida gjorda förändringar varit till gagn för församlingarnas förmåga att utföra den grundläggande uppgiften.” Det vore

av intresse att få ta del av stiftsstyrelsens utvärderingar av hittills gjorda indelningsändringar och tillskapandet av mycket stora församlingar och pastorat och hur dessa har gagnat församlingarna på olika sätt.

Även vid årets kyrkomöte finns en rad motioner från olika nomineringsgrupper om strukturförändringarna och dess konsekvenser. I en motion sägs att ”den nya organisationen har gjort att avstånden mellan kyrkoråd och medlemmar, även de som gör frivilliginsatser, har blivit längre” (se M 2016:66). I en annan menar motionären att ”innan nya ännu större enheter skapas borde det vara en självklarhet att ta reda på effekterna på det lokala församlingslivet. Det är dock viktigt att hålla isär om viljan att gå samman kommer från lokalt håll väl förankrat hos församlingsmedlemmarna eller om det är något påtvingat uppifrån. Ett beslut att slå samman församlingar är dock ofta oåterkalleligt” (se M 2016:75). I ytterligare en motion tas de problem som de stora enheterna skapar för mellanchefer upp. ”Under våren 2016 har det varit debatt i Kyrkans tidning om det här. Det talas om att mellanchefer känner sig marginaliserade, degraderade och frustrerade, visar en studie från Uppsala universitet” (se M 2016:16).

Solidaritet

Inom Svenska kyrkan finns ett kostnadsutjämningsystem till vilket S:t Matteus församling – liksom samtliga församlingar på Norrmalm och Domkyrkoförsamlingen – solidariskt bidrar med ca 37 % årligen av sin kyrkoavgift. Ytterligare solidaritetshandlingar vid sidan om bestående utjämningsystem bör ske endast efter utredning och beslut i kyrkans centrala beslutsnivåer.

Till skillnad mot de stora församlingar i Stockholms ytterområden, som till stor del avfolkas dagtid, skulle en samlad Norrmalmsförsamling utökas till det mångdubbla under dagtid. Inom området bor mer än sjuttiotusen personer och dagligen vistas många tillkommande på Norrmalm och i Gamla stan. Inom några år utökas S:t Matteus församling med ca tiotusen personer boende inom den församlingen tillhörande delen av den blivande Hagastaden.

Församlingen kan inte se någon positiv effekt av ett organisatoriskt samgående med Adolf Fredrik, S:t Johannes, Gustaf Vasa och Domkyrkoförsamlingen. Däremot finns det säkert ömsesidiga vinster att göra med ett ökat samarbete församlingarna emellan.

S:t Matteus församlings kyrkofullmäktige har följaktligen den 27 september 2016 enhälligt beslutat avstyrka utredningens förslag till beslut om indelningsändring som berör S:t Matteus församling och som betecknats alternativ 1 och 2.

S:t Matteus församling yrkar därmed att kvarstå som enskild församling men med ett organiserat och utvecklat samarbete med övriga församlingar på Norrmalm.

Roger Bottinga
Ordförande
Kyrkofullmäktige

Roland Karlsson
Ordförande
Kyrkorådet

Lars Jonsson
Kyrkoherde